

Rapport

**Zorg voor watererfgoed
Waterschap Groot Salland**

Waterschap Groot Salland

Het Oversticht
4 december 2008
Projectnummer: 090318.001.01
Versie: 4
Status: Concept

Opbouw

Deel A: watererfgoedbeleid Waterschap Groot Salland	3
1. Zorgvuldig omgaan met watererfgoed	4
1.1 Groot Salland was tot op heden reactief in watererfgoedbeleid	4
1.2 Groot Salland wil gestructureerd en pro-actief omgaan met watererfgoed	4
2. Beleidsuitwerkingen en afspraken watererfgoed	7
2.1 beslispunt 1: Uitvoeren plannen van aanpak voor categorie “ja, investeren”	7
2.2 beslispunt 2: Werk met werk maken voor categorie “soms”	7
2.3 beslispunt 3: Afwegen van kosten en baten voor categorie “als het (toch) moet”	8
2.4 beslispunt 4: Ontwikkelen subsidieregeling voor categorie “kans”	8
2.5 beslispunt 5: Niet investeren in elementen in de categorie ‘nee’	9
2.6 beslispunt 6: Watererfgoed vast onderdeel in projecten	9
2.7 beslispunt 7: Watererfgoedmonitor up-to-date houden	9
3. Aanpak elementen uit categorie “ja”	11
3.1 Plannen van aanpak voor 9 objecten op korte termijn	11
3.2 Overkoepelend plan van aanpak voor informatievoorziening en educatie	11
3.3 Afspraken over plannen van aanpak op de middellange en lange termijn	12
4. Kostenindicatie en financiering	13
4.1 globale kostenindicatie	13
4.2 mogelijke subsidies	13
Deel B: plannen van aanpak	15
Plan van aanpak informatievoorziening	16
Plan van aanpak dijkpalen	18
Plan van aanpak dijkstoelhuisje 42	20
Plan van aanpak dijkstoelhuisje 45	22
Plan van aanpak dijkstoelhuisje 46	24
Plan van aanpak gemaal Van der Engelen van der Veen	26
Plan van aanpak sluis Mandjeswaard (74)	28
Plan van aanpak dijkstoelhuisje en ‘zeedijk’ Laag Zuthem	30
Plan van aanpak gemaal Ankersmit	32
Plan van aanpak sluis Brinkweg (81)	34
Bijlage 1: Elementen per investeringscategorie	36
Bijlage 2: Voorstel clustering elementen	41
Bijlage 3: mogelijkheden voor subsidie	42
Colofon	44

Deel A: watererfgoedbeleid Waterschap Groot Salland

1. Zorgvuldig omgaan met watererfgoed

1.1 Groot Salland was tot op heden reactief in watererfgoedbeleid

Ruim 100 watererfgoedelementen

In oktober 2005 verscheen de [watererfgoed@tlas](#). Uit deze inventarisatie blijkt dat het waterschap Groot Salland bijna 100 watererfgoedelementen in haar werkgebied heeft. Groot Salland wil hiermee zorgvuldig omgaan om:

- invulling te geven aan een maatschappelijke verantwoordelijkheid die verder reikt dan alleen de zorg voor droge voeten en schoon oppervlaktewater;
- middelen die gepaard gaan met deze verantwoordelijkheid doelmatig en efficiënt in te zetten;
- cultuurhistorisch erfgoed dat het “verhaal” van het waterschap vertelt, niet verloren te laten gaan. Nadere bestudering leert dat een aantal elementen die in de [watererfgoed@tlas](#) staan vermeld weinig met de directe taken van Groot Salland te maken hebben en voor het waterschap niet relevant zijn. Het gaat bijvoorbeeld om zwembaden. Tevens blijkt dat de @tlas voor Groot Salland niet helemaal compleet is. Met hulp van de heer M. Selles is de inventarisatie voor Groot Salland gecompleteerd.

Reactief omgaan met watererfgoed

Watererfgoedbeleid behoort niet tot de kerntaken van Groot Salland. Wel investeert Groot Salland jaarlijks in het onderhouden of restaureren van watererfgoed. Tot op heden gebeurde dit reactief en weinig gestructureerd. Dat blijkt onder andere uit het volgende:

- (project)medewerkers vulden de zorg voor watererfgoed naar eigen goeddunken in (overigens vaak met een hoge mate van betrokkenheid en kwaliteit);
- op vragen van derden om cofinanciering voor bijvoorbeeld een restauratie moest elke keer weer opnieuw een afweging worden gemaakt op basis van criteria die opnieuw ontwikkeld moesten worden;
- Groot Salland gebruikt watererfgoed nog niet structureel voor zijn profilering.

1.2 Groot Salland wil gestructureerd en pro-actief omgaan met watererfgoed

Het waterschap Groot Salland wil de huidige situatie veranderen en voortaan gestructureerd en pro-actief omgaan met watererfgoed teneinde:

- optimale invulling te geven aan de zorg voor watererfgoed, dat gerelateerd is aan de primaire verantwoordelijkheden van Groot Salland voor schoon oppervlaktewater en droge voeten;
- bij te dragen aan profilering van het waterschap;
- transparant te zijn richting ingezetenen en partners;
- heldere keuzes te kunnen maken over het wel of niet investeren in watererfgoed;
- middelen efficiënt en effectief in te zetten.

Watererfgoedelementen gecategoriseerd

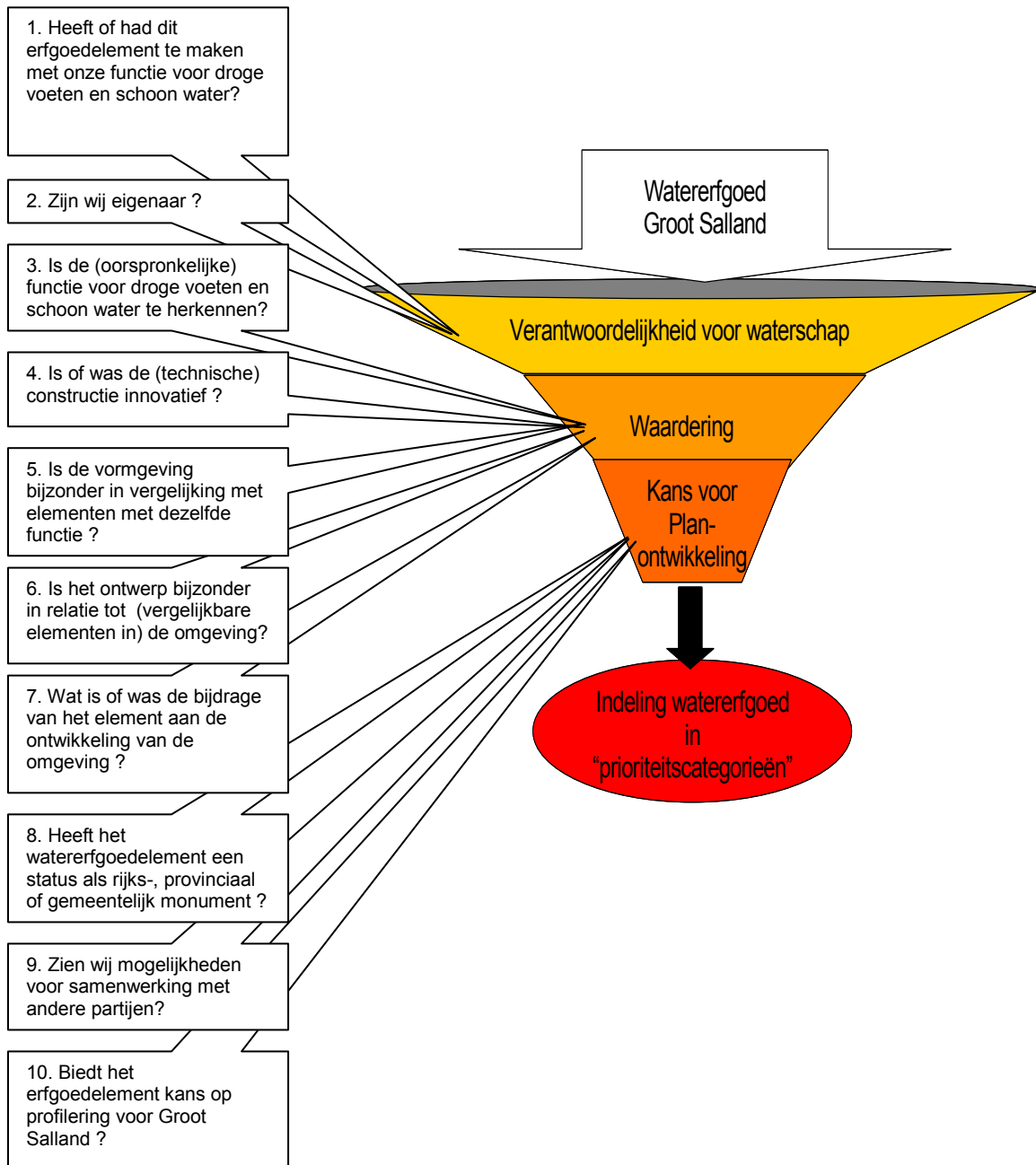
Op basis van drie criteria heeft het waterschap de watererfgoedelementen in zijn werkgebied ingedeeld in investeringscategorieën. De criteria zijn:

- De mate waarin Groot Salland zich verantwoordelijk voelt;
- De mate waarin het element cultuurhistorische waarde vertegenwoordigt;
- De mate waarin het element kansen biedt voor planontwikkeling en profilering van het waterschap (zie figuur 1).

Er zijn vijf verschillende investeringscategorieën (tabel 1):

1. **Ja**, wij investeren
2. Wij investeren **soms**
3. Wij investeren **als het moet**
4. Er is een **kans** dat wij investeren
5. Wij investeren **niet**.

In tabel 2 is het aantal elementen of objecten per categorie aangegeven. In het volgende hoofdstuk geven wij de voorgenomen acties en afspraken per categorie weer.

Figuur 1: drie afwegingscriteria in de "vragentrechter"

	Waterschap Groot Salland voelt zich verantwoordelijk					
	Ja			Nee		
<i>Kans op plan ontwikkeling</i>	<i>Hoog</i>	<i>Midden</i>	<i>Laag</i>	<i>Hoog</i>	<i>Midden</i>	<i>Laag</i>
Waarde: Hoog	Ja, investeren	Ja, investeren	Soms	Kans	Kans	Nee
Waarde Middel	Ja, investeren	Soms	Als 't moet	Kans	Nee	Nee
Waarde Laag	Soms	Als 't moet	Als 't moet	Nee	Nee	Nee

Tabel 1: vijf investeringscategorieën

Waterschap Groot Salland voelt zich						
	Ja			Nee		
<i>Kans op plan ontwikkeling</i>	<i>Hoog</i>	<i>Midden</i>	<i>Laag</i>	<i>Hoog</i>	<i>Midden</i>	<i>Laag</i>
Waarde: Hoog	35 x ja wij investeren			6x kans		
Waarde Middel		18 x soms			20x Nee	
Waarde Laag			6x als 't moet			

Tabel 2: watererfgoedelementen per investeringscategorie

Elementen behorend tot ensembles clusteren

Een aantal watererfgoedelementen maakt deel uit van een ensemble. Het ligt voor de hand de ensembles als één geheel te zien, vandaar dat deze watererfgoedobjecten zijn samengevoegd. Na clustering van de elementen behorend tot ensembles is het aantal elementen in de categorie ja, investeren gereduceerd van 42 tot 35. Het aantal objecten in de categorie kans bedraagt dan 6 in plaats van 11.

In bijlage 1 geven wij de elementen per categorie weer. De wijze van clustering presenteren wij in bijlage 2.

2. Beleidsuitwerkingen en afspraken watererfgoed

Dit hoofdstuk presenteert voorstellen voor beleid per categorie watererfgoed. Het beleid moet echter wel nog worden vastgesteld door het bestuur. Dit hoofdstuk bevat daarom een opsomming van beslispunten.

2.1 beslispunt 1: Uitvoeren plannen van aanpak voor categorie “ja, investeren”

Toelichting categorie ‘ja, investeren’

Erfgoedelementen in de categorie “ja, investeren”, hebben de volgende kenmerken:

- het waterschap is verantwoordelijk voor het watererfgoedelement omdat het element functioneel is voor de taken van het waterschap voor droge voeten en schoon oppervlaktewater en het waterschap is meestal eigenaar;
- het element vertegenwoordigt een hoge cultuurhistorische waarde;
- het element biedt goede kansen voor planontwikkeling en profilering.

Voorbeelden: dijkstoelhuisjes tussen Zwolle en Deventer, Rademakerssluis.

Beleidsuitwerking

Waterschap Groot Salland investeert in watererfgoedelementen in de categorie “Ja”. Deze categorie krijgt dus structureel aandacht. Doel is om het element te behouden of terug te brengen in zijn oorspronkelijke staat en kansen voor profilering van het waterschap te verzilveren.

De meeste watererfgoedelementen in de categorie “Ja” zijn goed onderhouden en verkeren in een goede staat van onderhoud. Door regelmatig onderhoudswerkzaamheden te verrichten blijven de elementen in goede staat. Het budget dat daarvoor nodig is, is voor een groot deel afkomstig uit het reguliere budget voor beheer en onderhoud. Extra investeringen aan watererfgoed liften zoveel mogelijk mee in lopende projecten en programma’s of worden in samenwerking met derden aangepakt.

Afspraak:

Waterschap Groot Salland heeft voor (een deel van) de erfgoedelementen uit deze categorie plannen van aanpak ontwikkeld. De ambitie van het waterschap is daarbij leidend geweest.

De plannen van aanpak zijn op hoofdlijnen uitgewerkt en worden na vaststelling van het bestuur verder uitgewerkt en uitgevoerd.

Waterschap Groot Salland organiseert jaarlijks een interne sessie om plannen van aanpak te ontwikkelen voor elementen uit deze categorie, die nog niet in lopende projecten ondergebracht zijn.

2.2 beslispunt 2: Werk met werk maken voor categorie “soms”

Toelichting categorie

Erfgoedelementen in de categorie “Soms”, hebben de volgende kenmerken:

- het waterschap is verantwoordelijk voor het watererfgoedelement omdat het element functioneel is voor de taken van het waterschap voor droge voeten en schoon oppervlaktewater en het waterschap is meestal eigenaar;
- de objecten scoren wisselend qua cultuurhistorische waarde en de mogelijkheden voor planontwikkeling en profilering.

Voorbeelden: gemaal Streukelerzijl, Doornselsluis.

Beleidsuitwerking

Uitgangspunt is de objecten uit deze categorie te behouden in de oorspronkelijke staat, met de oorspronkelijke functionaliteit en ze te blijven benutten voor de waterschapstaak.

Behoud in oorspronkelijke staat is geen doel op zich, wel een streven. Als de kosten niet meer in verhouding zijn met de kosten van (moderne) alternatieven vindt heroverweging plaats door het bestuur.

De categorie “Soms” krijgt aandacht als specifieke omstandigheden aanleiding geven om te investeren in het watererfgoed. Dat kan het geval zijn wanneer er kansen zijn dat andere partijen meefinancieren, subsidies beschikbaar zijn of meegelift kan worden in een (gebiedsgericht) project.

Een andere reden kan zijn dat de (cultuurhistorische) waarde specifieke aandacht krijgt vanuit bijvoorbeeld een historische kring.
In feite is dus sprake van combinatie met andere projecten of programma's (werk met werk maken). Op die manier blijven de kosten voor het instandhouden van de oorspronkelijke functionaliteit zo laag mogelijk.
Groot Salland stelt zich ten opzichte van deze categorie dus verantwoordelijk maar iets afwachtender op.

Afspraken

Indien voor bepaalde erfgoedobjecten blijkt dat subsidie of cofinanciering mogelijk is vanuit programma's of projecten van andere partijen kan dat aanleiding zijn voor Groot Salland gerichte voorstellen te ontwikkelen, die worden ingebracht in de betreffende programma's of projecten.

2.3 beslispunt 3: Afwegen van kosten en baten voor categorie "als het (toch) moet"

Toelichting categorie

Erfgoedelementen in de categorie "als het moet", hebben de volgende kenmerken:

- het waterschap is verantwoordelijk voor het watererfgoedelement omdat het element functioneel is voor de taken van het waterschap voor droge voeten en schoon oppervlaktewater en het waterschap is meestal eigenaar;
- de objecten scoren laag op cultuurhistorische waarde en de mogelijkheden voor planontwikkeling en profilering.

Voorbeelden: defensieloods bij Gennegersluis, sluis Cellemuiden

Beleidsuitwerking

In de categorie "als 't moet" zijn, vanuit het perspectief waarde en kans op planontwikkeling, minder interessante erfgoedelementen opgenomen. In deze elementen investeert het waterschap uitsluitend om ze in stand te houden en niet te laten verloederen of verloren te laten gaan. Instandhouding is geen doel op zich. Dat geldt ook wanneer het object een functie heeft voor het waterschap. Het beheer en onderhoud lopen via de reguliere programma's. Financiering vindt ook plaats vanuit deze programma's.

Afspraken

De kosten voor instandhouding van deze elementen worden (op het moment van regulier onderhoud) afgewogen tegen de baten.

2.4 beslispunt 4: Ontwikkelen subsidieregeling voor categorie "kans"

Toelichting categorie

Erfgoedelementen in de categorie "kans", hebben de volgende kenmerken:

- het waterschap is niet verantwoordelijk voor het watererfgoedelement (het element is niet functioneel voor de taken van het waterschap voor droge voeten en schoon oppervlaktewater en het waterschap is geen eigenaar);
- het element vertegenwoordigt een hoge cultuurhistorische waarde;
- het element biedt goede kansen voor planontwikkeling en profilering.

Voorbeelden: bruggen over Overijssels kanaal, bruggen bij landgoederen

Beleidsuitwerking

Erfgoedelementen in deze categorie kunnen, vanwege hun hoge waarde en goede kansen voor profilering van het waterschap, in aanmerking komen voor cofinanciering. Het initiatief hiervoor ligt bij derden en per geval wordt bepaald of het waterschap meefinanciert.

De kans op cofinanciering door het waterschap is primair gelegen in een bestuurlijke afweging. Daarbij zijn de volgende criteria relevant:

- het element heeft (cultuurhistorische) waarde;
- meerdere partijen investeren mee;
- het waterschap kan zich ermee profileren;
- cofinanciering levert (bestuurlijke/politieke) goodwill op

Afspraken

Waterschap Groot Salland richt een subsidieregeling op voor watererfgoed in haar waterschapsgebied. Deze regeling is bedoeld voor cofinanciering/subsidiëren van watererfgoedprojecten van derden rond elementen uit de categorie kans.

Waterschap Groot Salland stelt in principe een bedrag van €40.000 beschikbaar voor cofinanciering/subsidieverlening aan watererfgoedprojecten van derden. Jaarlijks wordt dit budget weer aangevuld tot €40.000. Na twee jaar wordt gekeken of dit bedrag bijstelling behoeft. Groot Salland nodigt partijen actief uit met onderbouwde subsidieaanvragen te komen. Het afdelingshoofd Ondersteuning is contactpersoon voor subsidieaanvragen van derden. Het afdelingshoofd beoordeelt aanvragen en brengt advies uit aan het dagelijks bestuur over al dan niet toekennen van een subsidie.

2.5 beslispunt 5: Niet investeren in elementen in de categorie ‘nee’

Toelichting categorie

Erfgoedelementen in de categorie “nee, niet investeren”, hebben de volgende kenmerken:

- het waterschap voelt zich niet verantwoordelijk voor het watererfgoedelement
- de objecten scoren laag op cultuurhistorische waarde en de mogelijkheden voor planontwikkeling en profilering.

Voorbeelden: bruggen, Noordwendigerdijk

Beleidsuitwerking

Watererfgoedelementen die niet in eigendom zijn van Groot Salland, geen relatie hebben met de taken van het waterschap, weinig of niet waardevol zijn en weinig of geen kans op planontwikkeling bieden komen niet in aanmerking voor (co)financiering/ subsidiëring vanuit het waterschap Groot Salland.

Afspraken

Waterschap Groot Salland levert geen financiële bijdrage aan objecten uit de categorie “nee, niet investeren”.

2.6 beslispunt 6: Watererfgoed vast onderdeel in projecten

De zorg voor watererfgoed wordt zoveel mogelijk opgenomen in lopende programma's en projecten.

Afspraak

Projectleiders en medewerkers die starten met een (gebiedsgericht) project, stellen een projectformulier op. Watererfgoed wordt hierin een vast onderdeel. Werkwijze:

- elk projectformulier wordt voorzien van een paragraaf “watererfgoed”.
- de projectleider raadpleegt hiervoor eerst de watererfgoedkaart om te kijken welke objecten in het projectgebied vallen.
- in de paragraaf “watererfgoed” geeft de projectleider een overzicht van de watererfgoedobjecten die binnen het gebied vallen of anderszins een relatie hebben met het te starten project. Ook vermeldt de projectleider in welke investeringscategorie die elementen vallen.
- in het project wordt nader uitgewerkt hoe de zorg voor het erfgoedobject opgenomen wordt in het project. Dit verschilt per investeringscategorie. Daarbij wordt aangesloten bij de beleidsuitwerking en afspraken zoals die per investeringscategorie zijn geformuleerd.

Het bestuur stemt in met het verrichten van een quickscan naar (lopende) programma's en projecten waarop kan worden aangesloten.

2.7 beslispunt 7: Watererfgoedmonitor up-to-date houden

Groot Salland heeft geïnvesteerd in een “watererfgoedmonitor”. Dit is een instrument waarin alle relevante watererfgoedinformatie voor projectleiders en andere medewerkers van Groot Salland is opgeslagen, gevisualiseerd op kaartbeeld en geïllustreerd met foto's, teksten en tabellen. Iedere

medewerker van Groot Salland kan zo de relevante informatie, van alle tot op heden bekende watererfgoedelementen in het werkgebied, gemakkelijk terugvinden. De watererfgoedmonitor is geen statisch instrument. Er kunnen objecten worden toegevoegd en verwijderd, afhankelijk van veranderingen in het veld.

Afspraken

Aanvullingen en wijzigingen aan de watererfgoedmonitor worden op een centraal punt verzameld. De medewerker grondzaken is het eerste aanspreekpunt voor het up to date houden van de watererfgoedmonitor. Nieuwe elementen worden door de betreffende medewerker gecategoriseerd middels de vragentrechter en toegevoegd aan de watererfgoedmonitor. De medewerker grondzaken organiseert voor het trechteren van nieuwe elementen een korte, interne sessie.

3. Aanpak elementen uit categorie “ja”

3.1 Plannen van aanpak voor 9 objecten op korte termijn

De categorie ‘ja wij willen investeren’ telt 35 objecten. Niet alle objecten in deze categorie hebben eenzelfde urgentie en vragen om een actieve manier van handelen. Om het waterschap te ondersteunen bij het stellen van prioriteiten zijn in eerste instantie 9 objecten geselecteerd. Dit zijn objecten waar het waterschap zich goed mee kan profileren bijvoorbeeld door het object op te knappen of door het publieksbereik te vergroten. Met deze objecten wil het waterschap op korte termijn aan de slag.

In een workshop zijn voor deze 9 objecten de ambities geformuleerd. Ook is in beeld gebracht wat mogelijke kansen en bedreigingen zijn bij het realiseren van deze ambities. Tijdens een veldbezoek is bekeken of deze ambities, kansen en bedreigingen nog aangevuld of bijgesteld moesten worden, welke kwaliteiten de objecten beschikken, welke bouwkundige veranderingen er nodig zijn om de ambities te realiseren en welke stappen nodig zijn om het uit te voeren. Op basis van de workshop en het veldbezoek zijn voor deze 9 objecten plannen van aanpak opgesteld welke zijn opgenomen in deel B van dit rapport.

Wij stellen voor dat het bestuur deze plannen van aanpak vaststelt en de trekkers (ieder plan van aanpak heeft een verantwoordelijke binnen de ambtelijke organisatie) opdracht geeft de plannen uit te voeren.

3.2 Overkoepelend plan van aanpak voor informatievoorziening en educatie

Tijdens het veldwerk werd duidelijk dat het waterschap een rijke geschiedenis heeft waar het waterschap trots op mag zijn. Aan de hand van water(erfgoed)objecten kan het waterschap een interessant en belangrijk verhaal vertellen. Dit verhaal gaat over de geschiedenis en de toekomst van Nederland: over waterkeringen, transport via water, droge voeten, water als defensiewerk, etc.

Dit verhaal dat het waterschap wil uitdragen is niet alleen aan de hand van de 9 geselecteerde objecten te vertellen. Het object zelf kan een onderdeel van het verhaal vertellen, maar objecten samen vertellen het gehele verhaal. De objectgerichte benadering van de plannen van aanpak per object hebben een overkoepelend plan van aanpak nodig op het gebied van educatie en informatie. De objecten zijn ondersteunend aan dat overkoepelende verhaal en dragen gezamenlijk bij aan de profilering van het waterschap.

Om dit plan van aanpak op te stellen is het nodig een keuze te maken betreft de doelgroep, de over te brengen informatie en de manier van overbrengen:

- Wie wil het waterschap informeren? (passanten, kinderen, toeristen, bewoners, scholieren, andere geïnteresseerden enz.)
- Waarover wil het waterschap informeren? (welk verhaal wil Groot Salland vertellen; de geschiedenis, de taken, hoe Groot Salland droge voeten houdt, wat het waterbeheer voor effect heeft op landschappelijke structuren, enz. Hiervoor geldt dat thema's in samenhang met anderen kunnen worden ontwikkeld. Zo kan het verhaal over de landschappelijke structuren gecombineerd worden met een verhaal van bijvoorbeeld Staatsbosbeheer over het voorkomen van specifieke flora en fauna in dit landschap).
- Hoe wil het waterschap informeren? (op welke manier wil zij de informatie overdragen; lespakketten op scholen, GPS-routes, informatiepanelen op locatie, enz).

Aan de hand van dit plan van aanpak wordt bekeken welke objecten geschikt zijn om voor de betreffende doelgroep dit specifieke verhaal te kunnen vertellen.

We adviseren om de informatievoorziening per deelgebied nader uit te werken (bijvoorbeeld: gebied langs de IJssel (Zwolle-Deventer) en de IJsseldelta). Door dit onderscheid te maken kan specifiek worden ingezoomd op de verscheidenheid in landschappen en waterhuishoudingsystemen. In deze twee gebieden zijn tevens specifieke objecten aanwezig, zo staan er langs de IJssel dijkpalen en dijkstoelhuizen en zijn er in de IJsseldelta veel sluisjes en gemalen aanwezig. Bovendien zorgt dit onderscheid ervoor dat het gebied waar het verhaal zich afspeelt niet al te groot wordt en voor de doelgroep dus behapbaar blijft.

Het plan van aanpak voor educatie en recreatie is uitgewerkt in deel B.

3.3 Afspraken over plannen van aanpak op de middellange en lange termijn

De 9 geselecteerde objecten zijn in eerste instantie nader uitgewerkt tot plannen van aanpak. Dit betekent niet dat de overige objecten uit de categorie "ja, investeren" minder belangrijk zijn. Op korte termijn behoeven ze minder aandacht. We adviseren dat Waterschap Groot Salland de zorg voor de overige objecten uit de categorie "ja, investeren" verankerd door het organiseren van een jaarlijkse interne sessie watererfgoed. Tijdens deze sessie worden plannen van aanpak ontwikkeld voor elementen uit de ja-categorie, die nog niet in lopende projecten ondergebracht zijn. Waterschap Groot Salland kan voor deze sessies gebruik maken van de aanpak, zoals tijdens de workshop 'ambities' is toegepast door Het Oversticht.

4. Kostenindicatie en financiering

Per investeringscategorie is vastgelegd hoe en of Groot Salland een financiële bijdrage levert aan het instandhouden/ontwikkelen van het watererfgoed. Het budget dat daarvoor nodig is, is voor een groot deel afkomstig uit het reguliere budget voor beheer en onderhoud. Extra investeringen aan watererfgoed liften zoveel mogelijk mee in lopende projecten en programma's of worden in samenwerking met derden aangepakt. Het gaat hier met name om de objecten in de categorie "ja, investeren". Groot Salland kan zich met deze objecten profileren en investeert niet alleen in het onderhoud van deze objecten, maar ook in extra's die bijdragen aan een grotere bekendheid van het waterschap. Denk daarbij aan educatieve lesprogramma's, informatiebordjes of thematische wandel- en fietsroutes langs waterwerken.

Voor de objecten in de investeringscategorie "ja, investeren" zijn projectplannen gemaakt (zie deel 2 van dit rapport). In die projectplannen is onder andere aangegeven hoe het waterschap het object wil ontwikkelen en wat daarvan globaal de kosten zijn. In dit hoofdstuk worden die kosten op een rij gezet. Tevens worden mogelijkheden voor cofinanciering door derden aangegeven.

4.1 globale kostenindicatie

De meeste werkzaamheden aan de objecten worden opgenomen in de reguliere budgetten voor beheer en onderhoud. Uitzonderingen hierop staan hieronder:

Kosten voor planontwikkeling:

- Opstellen van een plan van aanpak informatievoorziening (o.a. educatie, informatievoorziening, thematische gebiedsroutes, etc). Kosten planontwikkeling: €5.000,-
- Ontwikkelen van thematische gebiedsroutes, informatievoorziening of anderszins bekendheid geven aan de objecten in relatie tot de taken van het waterschap (kunstproject dijkpalen, themaroutes in de IJsseldelta/ langs de IJsseldijk tussen Zwolle en Deventer). Kosten opdracht kunstproject: €5.000,-. Themaroutes in samenwerking met provincie, gemeenten, Nationaal Landschap ontwikkelen.¹
- Watererfgoed als toeristisch knooppunt (bij Laag Zuthem). Waterschap Groot Salland maakt anderen (o.a. gemeente Raalte) bewust van de mogelijkheden en kwaliteiten van de plek en financiert, op verzoek van derden, mee aan de gebiedsontwikkeling.
- Verwerven, doorverkopen en bijdragen aan instandhouding van dijkstoelhuisje (object 45). Bij verwerven en doorverkopen wordt uitgegaan van hetzelfde bedrag. Op verzoek van de nieuwe eigenaar kan waterschap Groot Salland een financiële bijdrage leveren aan het restaureren van het object.

Subsidiefonds:

We stellen voor om een bedrag van €40.000 beschikbaar te stellen voor het leveren van een bijdrage aan objecten, die niet in eigendom zijn bij het waterschap, maar wel een goede kans bieden voor profilering (objecten in de categorie 'kans'). Jaarlijks wordt het budget voor subsidie/ cofinanciering aangevuld tot dit bedrag van €40.000.

4.2 mogelijke subsidies

Waterschap Groot Salland werkt zoveel mogelijk samen met derden om de restauratie/ontwikkeling van watererfgoed te kunnen financieren. Zo worden coalities gesloten met bijvoorbeeld gemeenten om grote restauratiewerkzaamheden te kunnen financieren. Ook zijn er verschillende subsidiemogelijkheden om watererfgoed te behouden, op te knappen of toegankelijk te maken.

Veel 'gangbare' waterschapsprojecten, zoals beekherstel, komen sec niet in aanmerking voor bijdragen uit (Europese) regelingen. Door het doel van een dergelijk project te verbreden en er bijvoorbeeld recreatieve voorzieningen en de versterking van cultuurhistorische waarden aan toe te

¹ Het Oversticht heeft het initiatief genomen om educatieve routes met GPS te ontwikkelen voor het gebied in een straal van 20 km rondom Hasselt. Thema van deze routes is water. Waterschap Groot Salland kan (indien gewenst) participeren in dit traject (naast gemeenten Zwartewaterland, Steenwijkerland, Staphorst, provincie Overijssel). Op die manier kan Waterschap Groot Salland zich profileren en vormgeven aan een deel van zijn educatieambitie.

voegen, kan een project wel voor subsidie in aanmerking komen. Bovendien wordt de kans op cofinanciering door derden groter.

Er zijn verschillende regelingen beschikbaar, die voor waterschappen interessant kunnen zijn. Hieronder wordt een aantal toegelicht. Bijlage 3 geeft een uitgebreider overzicht van subsidiemogelijkheden.

Via de Rijksdienst voor Archeologie Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) is Rijkssubsidie aan te vragen voor het instandhouden, onderhouden en restaureren van Rijksmonumenten.

- Het *Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten* (Brim) richt zich op instandhouding van beschermde monumenten. Onder instandhouding wordt verstaan de onderhoudswerkzaamheden aan een beschermd monument alsmede werkzaamheden die het normale onderhoud te boven gaan en die voor het herstel van het monument noodzakelijk zijn. Door monumenteigenaren financieel te ondersteunen wordt planmatig en goed onderhoud van monumenten gestimuleerd, waarbij slechts incidenteel een noodzakelijke restauratie voorkomt. Het Brim kent zo min mogelijk verschillende categorieën monumenten en subsidiepercentages en een directe relatie tussen aanvrager en verlener van financiële steun. Om de aanvraagprocedure over zo min mogelijk schijven te laten verlopen, is de rol van gemeenten en provincies bij de subsidieverlening vervallen.
- Om de restauratieachterstand in de monumentenzorg weg te werken vóór eind 2010, heeft het kabinet 140 miljoen euro beschikbaar gesteld. Via de *Regeling rijkssubsidiëring wegwerken restauratieachterstand 2007 en 2008* (Rrwr 2007 en Rrwr 2008) kunnen restauratiesubsidies worden aangevraagd voor respectievelijk grootschalige en kleinschalige restauraties.

Ook provincies en gemeenten hebben subsidieregelingen voor het herstellen of instandhouden van erfgoed. Zoals bijvoorbeeld:

- Restauratieachterstanden Rijksmonumenten Overijssel
De provincie Overijssel financiert mee aan het restaureren van monumenten, die in aanmerking komen voor subsidie vanuit de Rrwr.

Tot slot zijn er verschillende fondsen (o.a. Prins Bernhard Cultuurfonds en VSBfonds) waar subsidie kan worden aangevraagd voor behoud van het cultureel erfgoed.

Deel B: plannen van aanpak

Plan van aanpak informatievoorziening

Situatie gewenst

Het watererfgoedbeleid toont aan dat het waterschap Groot Salland pro-actief wil omgaan met watererfgoed. Middels investeringen in watererfgoed werkt Groot Salland aan verbetering van profilering van het waterschap. De investeringen kunnen zowel betrekking hebben op het verbeteren van de staat van onderhoud van het object zelf als op het verbeteren van informatievoorziening over het object.

Informatievoorziening biedt mogelijkheden om niet alleen op objectniveau, maar juist op gebiedsniveau of themagericht, te vertellen wat het waterschap doet. De losstaande objecten krijgen meer betekenis door ze in relatie tot elkaar en tot het landschap te belichten.

Wij adviseren om het te vertellen verhaal, met al zijn verschillende invalshoeken en bijbehorende objecten, op te nemen in één of meerdere routes.

Per route kan een keus gemaakt worden welke invalshoek belicht wordt; bijvoorbeeld het verhaal van de dijkpalen en waar ze staan, of het verhaal van de kwellen en petgaten etc.

Op dit moment is er geen overkoepelend plan op het gebied van informatievoorziening. De volgende stappen zijn bedoeld om toe te werken naar een plan van aanpak voor informatie en educatie.

Kansen en bedreigingen

Waterschap Groot Salland kan zich meer gaan profileren door middel van educatie en informatievoorziening. Aan de hand van waterwerken en watererfgoed kan het waterschap meer duidelijk maken over de taken en verantwoordelijkheden van het waterschap. Dit heeft de volgende voordelen:

- Ingezetenen worden zich meer bewust van de verantwoordelijkheden van het waterschap.
- Ingezetenen weten beter wat er met de waterschapsbelastingen gedaan wordt en krijgen meer waardering voor de organisatie.
- Ingezetenen worden zich bewust van de waardevolle cultuurhistorische objecten in hun directe leefomgeving.

Voorbeelden van informatievoorziening

- Waterschap Groot Salland wil kinderen van de lagere school en het voortgezet onderwijs bewust maken van de betekenis van waterwerken en watererfgoed in hun dagelijkse omgeving. Groot Salland geeft op deze manier bekendheid aan het waterschap en zijn taken voor schoon water en droge voeten. Kinderen leren wat het waterschap doet, welke waterwerken er zijn en hoe bijvoorbeeld een gemaal of sluis werkt.

Het waterschap kan hiervoor lespakketten ontwikkelen, waarbij het thema water en waterwerken centraal staat. Het gemaal Ankersmit te Deventer leent zich prima om dit verhaal kracht bij te zetten door behalve lessen op school ook rondleidingen op locatie te houden. Het gemaal ligt gunstig t.o.v. scholen en is (met enige aanpassingen) goed bereikbaar. In de directe omgeving is veel te zien op het gebied van water (stuwen, sluizen enz) en het gebouw biedt mogelijkheden voor het organiseren van rondleidingen. Het gemaal Ankersmit groeit op deze manier uit tot net zo'n 'icoon' als gemaal Mastenbroek in de IJsseldelta.

De lespakketten kunnen eventueel breed ingestoken worden en raakvlakken hebben met meerdere vakken zoals biologie, natuur en milieu, geschiedenis, aardrijkskunde etc. Behalve het lespakket kunnen bij het gemaal Ankersmit ook informatiepanelen worden gehangen, tevens kunnen educatieve routes (met GPS) worden ontwikkeld in de nabijheid van het gemaal.

Mogelijke partners zijn: scholen, Stichting Industrieel Erfgoed, gemeente Deventer. Het Oversticht kan helpen bij het ontwikkelen van lespakketten en educatieve routes.²

² Het Oversticht heeft het initiatief genomen om educatieve routes met GPS te ontwikkelen voor het gebied in een straal van 20 km rondom Hasselt. Thema van deze routes is water. Waterschap Groot Salland kan (indien gewenst) participeren in dit traject (naast gemeenten Zwartewaterland, Steenwijkerland, Staphorst, provincie Overijssel). Op die manier kan Waterschap Groot Salland zich profileren en vormgeven aan een deel van zijn educatieambitie.

- Waterschap Groot Salland wil burgers beter informeren en bewuster maken over de werkzaamheden van het waterschap. Aan de hand van water(erfgoed)objecten heeft het waterschap een interessant en belangrijk verhaal te vertellen. Dit verhaal gaat over de geschiedenis en de toekomst van Nederland: over waterkeringen, transport via water, droge voeten, water als defensiewerk, etc. Het waterschap kan bekendheid geven aan zijn werkzaamheden bijvoorbeeld door thematische gebiedsroutes langs watererfgoedobjecten te ontwikkelen. Dit kan voor verschillende gebieden worden uitgewerkt (bijvoorbeeld in de IJsseldelta en langs de IJssel tussen Zwolle en Deventer). Het is raadzaam om dit in samenwerking met anderen te ontwikkelen en zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande routes.

Stappenplan

Stap 1: keuzes maken over informatievoorziening

Activiteiten:

Om deze ambitie te verwezenlijken zou het waterschap allereerst duidelijk in beeld moeten hebben aan wie, wat en hoe zij wil informeren:

- Wie wil het waterschap informeren? (passanten, kinderen, toeristen, bewoners, scholieren, andere geïnteresseerden enz.)
- Waarover wil het waterschap informeren? (welk verhaal wil het waterschap vertellen (de geschiedenis, de taken, hoe Groot Salland droge voeten houdt, wat het waterbeheer voor effect heeft op landschappelijke structuren, enz.)
- Hoe wil het waterschap informeren? (op welke manier wil zij de informatie overdragen; lespakketten op scholen, GPS-routes, informatiepanelen op locatie, enz)
- Welke objecten in het waterschapsgebied kunnen bijdragen om te informeren?

Dit kan waterschap Groot Salland organiseren in een interne werkgroep. De interne werkgroep maakt gebruik van bestaande literatuur om ideeën uit te putten en het verhaal vorm te geven (o.a. Cor Kosters, Theo Spek).

Resultaat:

Helderheid over de manier waarop Groot Salland meer bekendheid geeft aan zijn ingezetenen over de werkzaamheden van het waterschap.

Verantwoordelijke:

W. Meuleman

Kosten

-

Financiering

-

Stap 2: plan van aanpak informatievoorziening

Activiteiten:

- Coalities sluiten met provincie, gemeenten, stichtingen etc. om gezamenlijk plan te maken voor gebiedsgerichte informatievoorziening (bijvoorbeeld thema-routes, educatieplan)
- Gezamenlijke planontwikkeling

Resultaat:

Gezamenlijk met andere partijen zijn plannen opgesteld voor educatie/informatievoorziening etc. met als thema water.

Kosten en financiering hangen af van de keuzes die worden gemaakt in stap 1.

Plan van aanpak dijkpalen

Naam of trefwoord van het object:

Fabrieksweg, Zwolle, dijkpaal

Nummer: 37 (en 38, 39, 40, 41)

Omschrijving:

Toen men in 1308 voor de eerste keer het onderhoud en het herstel van de IJsseldijk regelde, werd iedere aanwonende verantwoordelijk voor het dijkstuk dat over zijn land liep. In het dijkrecht was de zogenoemde 'verhoefslaging' geregeld. Dat betekende dat iedere hoeve een stuk van de dijk in onderhoud moest nemen. De grootte van dit stuk stond in verhouding met de hoeveelheid land die een hoeve bezat. Het onderhoudswerk moest persoonlijk worden verricht; pas later is het systeem van betaling van waterschapslasten ingevoerd. De dijkgedeelten of 'hoefslagen' werden aangegeven met houten of stenen palen. De dijkpalen kregen vaak een nummer. De dijkpalen dienden ook voor de positiebepaling op de dijk. Door de nummering op de palen was het eenvoudig om de locatie aan te duiden. Dit was ondermeer van belang bij de schouw (dijkinspectie) en bij calamiteiten, zoals hoogwater of een dijkdoorbraak. Door onderhouds- en dijkverbeteringswerkzaamheden verdwenen in de loop der jaren veel dijkpalen.

Situatie nu

Ouderdom: onbekend (Dijkpalen werden voor het eerst toegepast in de 14^e eeuw)
Staat van onderhoud: goed (nr. 38 niet bezocht tijdens veldwerkdag 21/10, staat van onderhoud onbekend).
Kwaliteiten: rijksmonument nr. 506163, nr. 506184, nr. 506183, nr. 506184-ZL0853 (nummer 37, 39, 40, 41). Gemeentelijk monument object nr. 38 zie redengevende omschrijving. Algemeen geldt dat dijkpalen cultuurhistorisch waardevol zijn omdat ze een belangrijke schakel waren in het beheer (onderhoud en het herstel) van de IJsseldijk.
Functie: dijkpalen hebben geen werkelijke functie meer maar zijn landschapselementen die iets vertellen over het dijkbeheer in het verleden.

Situatie gewenst/ Ambitie

Voor het Waterschap en anderen:

Accentueren. Bijvoorbeeld door:

- aanleggen picknickplaats bij het object
- van paaltje zelf 'kunstobject' maken

Kansen en bedreigingen

De dijkpalen liggen zeer verspreid langs de IJsseldijk. Ze zijn, behalve één, allemaal heel eenvoudig. Het zijn natuurstenen paaltjes met zes kanten en een ronde top. In de palen staan inscripties, die aangeven wie welk gebied beheerde. De palen werden in het gras geplaatst. Één van de palen is door dijkverzwaring herplaatst en heeft een picknickplaats en informatiebord erbij gekregen. De betekenis achter de plaatsing en inscripties is bij voorbijgangers waarschijnlijk niet bekend. De waarde zit hem hier niet zozeer in de individuele paaltjes als wel in de serie. Door de onopvallendheid zijn ze ook moeilijk te markeren. Om de betekenis ervan duidelijk te maken kunnen ze opgenomen worden in een route of lespakket. Ook kan een kunstenaar gevraagd worden ze op een ludieke wijze onder de aandacht te brengen. De investeringskosten hiervoor hangen sterk van de kunstenaar en het soort kunstwerk af.

Wij adviseren om niet bij elk paaltje een infobord of bankje te plaatsen, daarmee 'vervuilt' het open dijklandschap naar onze mening teveel. Daarnaast adviseren wij bij inschakeling van een kunstenaar het niveau van 5000 euro niet te overschrijden gezien het low-key karakter van de palen.

Investeringsniveau

0
0 - 5000 euro
5000 - 15.000 euro
15.000 - <

Stappenplan

Stap 1: opdracht aan kunstenaar voor opstellen plan om dijpalen te accentueren

Activiteiten:

- opdrachtbrief maken: (het 'verhaal' van de dijpalen op papier zetten plus wensen, randvoorwaarden en programma van eisen van het waterschap + budget vaststellen)
- opdracht bij meerdere kunstenaars of studenten Artez uitzetten
- opdracht geven aan een kunstenaar/ student Artez (en begeleiden)

Resultaat:

een creatieve oplossing voor het opnieuw beleefbaar maken van de dijpalen

Verantwoordelijke:

J. Put (afdeling Uitvoering)

Kosten

< 5000 euro.

Financiering

Afdelingshoofd geeft goedkeuring voor financiering

Stap 2: opnemen in plan van aanpak informatievoorziening

Activiteiten

- Opstellen informatieplan voor IJsselzone (tussen Deventer en Zwolle), door keuzes maken in: voor wie, wat en hoe.
- Bepalen welke objecten hierin een rol gaan spelen.
- De uitkomsten van stap 1 integreren in dit informatieplan.

Resultaat

Het waterschap heeft een uitgewerkt informatieplan voor de IJsselzone waarin een aantal objecten langs de IJsseldijk is opgenomen.

Verantwoordelijke:

J. Put (afdeling Uitvoering) in overleg met W. Meuleman

(Kosten en financiering worden opgenomen in plan van aanpak informatievoorziening)

Plan van aanpak dijkstoelhuisje 42

Naam of trefwoord van het

object: IJsseldijk, Deventer, dijkstoelhuisje

Nummer: 42

Eén van de drie overgebleven dijkstoelhuisjes in Overijssel. Het gebouwtje, met de naam 'Dijkstoel van Salland 1ste Rot', diende als opslagplaats voor materialen en werktuigen voor de nodige onderhoudswerkzaamheden. In de negentiende eeuw in opdracht van het waterschap Salland gebouwd. Het dijkstoelhuisje is van baksteen en heeft geen verdiepingen.

Situatie nu

Ouderdom: gebouwd midden 19^e eeuw, omstreeks 1850

Staat van onderhoud: goed. Inmiddels is aan de straatzijde gehele gevel gestuct om vocht doorslag te beperken. Binnenzijde door aanwezigheid van vocht laat stucwerk los. Eventueel voorzieningen treffen om ruimte te ventileren.

Kwaliteiten: zie redengevende omschrijving rijksmonument nr. 7791-DPV0154. Gevels van metselwerk, gepleisterde hoekblokken, licht getoogde dubbele deuren, schilddak.

Functie: dijkstoel nog in gebruik van het Waterschap.

Situatie gewenst/ ambitie

Voor het Waterschap:

- Behouden van gebouw en samenhang tussen de drie dijkstoelhuisjes langs de IJssel benadrukken.
- Eventueel extra betekenis aan het gebouw geven door deze open te stellen voor publiek (bijvoorbeeld de deuren vervangen door glazen panelen, expositieruimte of fiets-/wandelpad door dijkstoelhuisje heen)

Voor anderen:

- Uit zijn isolement halen (alle wegen lopen om het element heen waardoor element geïsoleerd is), bijvoorbeeld door informatiecentrum (Ruimte voor de Rivier)

Kansen en bedreigingen

Dit dijkstoelhuisje heeft een redelijke staat van onderhoud en heeft zijn oorspronkelijke functie behouden. De bewoner die erachter een huis gebouwd heeft, heeft aangegeven dit eventueel te willen huren om te gebruiken als opslagruimte. Voor een goede opslag zal het vochtprobleem nog bekeken moeten worden, maar investeringen daarvoor zijn niet hoog. Alles valt of staat met goede afspraken met de huurder. Belangrijk daarbij is dat het uiterlijk, het gesloten karakter niet aangetast wordt. Er is dus geen ruimte voor wijzigingen van het exterieur, anders dan regulier onderhoud. Wijzigingen aan het interieur zijn mogelijk, maar moeten een reversibel karakter hebben. Verhuur als opslagruimte vergt een lage investering en brengt zelfs geld op. Daarnaast wordt het dijkstoelhuisje fysiek nauwelijks aangetast.

Het openstellen van het dijkstoelhuisje en er een publieke functie aan koppelen, stuit op een aantal moeilijkheden:

- de ligging; het is direct aan de drukke IJsseldijk gelegen, met weinig mogelijkheden om er te parkeren zonder het gebiedje eromheen aan te tasten

- het exterieur zal wellicht gewijzigd moeten worden in verband met de daglichttoetreding. Dat tast het gesloten karakter aan.

Wij adviseren om dit dijkstoelhuisje op te nemen in een route of lespakket om het zo onder de publieke aandacht te brengen. Als verhuur niet door gaat, adviseren wij behoud van de opslagfunctie door het waterschap zelf.

Investeringsniveau

0
0 - 5000 euro
5000 - 15.000 euro
15.000 - <

Stappenplan

<p>Stap 1: Verkennen draagvlak voor aanpak dijkstoelhuisjes langs de IJssel</p> <p><u>Activiteiten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ intern bestuurlijk overleg ▪ overleg met Stichting IJsselandschap ▪ overleg met gemeente (Deventer en Olst-Wijhe). <p><u>Resultaat:</u> Beslissing over wel/niet aanpakken van dijkstoelhuisjes</p> <p><u>Verantwoordelijke:</u> C. Hartog</p> <p><u>Kosten:</u> -</p> <p><u>Financiering:</u> -</p>	<p>Stap 2: mogelijkheden om het publieksbereik van de dijkstoelhuisjes te vergroten</p> <p><u>Activiteiten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ brainstormsessie (wat kan er allemaal met de gebouwtjes en de omgeving?) (eventueel samen met Olster Erfgoed, gemeenten en stichting IJsseldelta) ▪ mogelijkheden uitwerken tot concrete voorstellen en voorleggen aan DB ▪ keuze maken <p><u>Resultaat:</u> Inspirerende vormen van herbestemming/ multifunctioneel gebruik verkennen (gericht op vergroten publieksfunctie)</p> <p><u>Verantwoordelijke:</u> C. Hartog</p> <p><u>Kosten:</u> Indien waterschap dit zelf organiseert zijn er geen kosten aan verbonden. Het waterschap kan er ook voor kiezen opdracht te geven aan een andere partij om het waterschap inhoudelijk en procesmatig te ondersteunen.</p> <p><u>Financiering:</u> Eigen middelen en cofinanciering van gemeenten</p>	<p>Stap 3: opnemen in educatie/ informatieplan IJsseldijk</p> <p><u>Activiteiten</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Opstellen educatie/ informatieplan voor IJsselzone (tussen Deventer en Zwolle) ▪ De uitkomsten van brainstorm dijkstoelhuisjes integreren in dit educatie/ informatieplan <p><u>Resultaat</u> Het waterschap heeft een overkoepelend plan voor educatie/ informatie/ publieksbereik in het gebied langs de IJssel, waarin de objecten langs de IJsseldijk zijn opgenomen.</p> <p><u>Verantwoordelijke:</u> C. Hartog in verleg met W. Meuleman</p> <p>(Kosten en financiering worden opgenomen in plan van aanpak informatievoorziening)</p>
---	--	---

Plan van aanpak dijkstoelhuisje 45

Naam of trefwoord van het object: Jan Meesterweg 3, Olst-Wijhe, Wijhe, dijkstoelhuisje
Nummer: 45

Onderkelderd rechthoekig gebouw. Dateert uit begin van de 19^e eeuw.

Situatie nu

Ouderdom: gebouwd midden 19^e eeuw, omstreeks 1850
Staat van onderhoud: slecht, alle bouwdelen hebben een grote restauratie achterstand, een onderzoek naar de (draag)constructie en een inspectierapport van de monumentenwacht is noodzakelijk. Als gevolg van veel vrachtverkeer zijn zettingen opgetreden. In het verleden zijn al constructieve (nood)maatregelen aangebracht (trekbanden).
Kwaliteiten: zie redengevende omschrijving rijksmonument nr. 31447
Functie: object is enkele jaren geleden verkocht door het waterschap. Er is op dit moment nog geen andere functie aan het object gegeven.

Situatie gewenst / ambitie

Voor het Waterschap:

- Serie dijkstoelhuisjes compleet maken
- Element verwerven (op dit moment is Waterschap geen eigenaar)

Voor anderen:

- Ruimte verhuren voor etentjes/ateliers/etc (om kosten van aankoop te dekken)
- Borgen van kwaliteit van dit element

Kansen en bedreigingen

Het dijkstoelhuisje is in zeer slechte bouwkundige staat. Het is niet meer in bezit van het Waterschap. Ondanks het speciale type (met kelder) en de 'gave' gesloten verschijningsvorm is de bouwkundige staat zo slecht dat een nieuwe functie hoge kosten met zich meebrengt en eigenlijk een reconstructie zou betekenen. Daarmee is het probleem nog niet opgelost omdat de veroorzaker van de verzakkingen, de zware vrachtwagens, nog steeds erlangs blijven rijden. De plek is wel goed bereikbaar en het huisje is ook markant aan de dijk gelegen.

Wij adviseren om het niet terug te kopen. Restauratie zal uitmonden in een kostbare reconstructie, waarbij het maar de vraag is hoe authentiek je het kunt houden of maken. Een nieuwe functie is daar wel denkbaar, maar weegt niet op tegen de hoge kosten. Deze kosten kunnen naar onze mening beter uitgespaard worden en gestopt in belangrijke 'ikonen' zoals het Ankersmitgemaal. Ook hier geldt dat het dijkstoelhuisje vermeld kan worden in een route of lespakket, zodat hij zijn verdiende aandacht niet ontloopt. Op die manier wordt de serie als het ware op papier gecompleteerd. Vanwege de ligging, de relatieve gaafheid en als onderdeel van de serie aan de IJsseldijk is dit dijkstoelhuisje het wel waard om de huidige eigenaar te bewegen erin te investeren.

Investeringsniveau

0
0 - 5000 euro
5000 - 15.000 euro
15.000 - <

Stappenplan

Stap 1: Verwerven of niet?

Activiteiten

- intern de knoop doorhakken: wel of niet verwerven
- indien gewenst: gesprek aangaan met eigenaar over mogelijkheden van aankoop (en met eventuele nieuwe eigenaar over doorverkopen)
- indien niet mogelijk/ gewenst: Met eigenaar meedenken over toekomstige functie en borgen van kwaliteit van dit element.

Resultaat

Keuze: wel of niet terug in eigendom bij waterschap.

Verantwoordelijke

C. Hartog

Er zijn geen kosten verbonden aan deze stap.

Indien Groot Salland ervoor kiest het object terug in eigendom te nemen en door te verkopen aan een derde partij, dan zal er budget vrijgemaakt moeten worden om een bijdrage te leveren aan de restauratiewerkzaamheden.

Stap 2: opnemen in educatie/ informatieplan IJsseldijk

Los van de eigendomssituatie kan het object wel meeliften in het plan van aanpak voor de aanpak van de dijkstoelhuisjes langs de IJsseldijk. (zie nummer 42)

(Kosten en financiering worden opgenomen in plan van aanpak informatievoorziening)

Plan van aanpak dijkstoelhuisje 46

<p>Naam of trefwoord van het object: Rijksstraatweg, Den Nul, Dijkstoelhuisje Nummer: 46</p> <p>Deels uit baksteen, deels uit hout opgetrokken verdiepingloos gebouwtje aan de IJsseldijk.</p>			
--	--	--	--

Situatie nu

Ouderdom:	gebouwd midden 19 ^e eeuw, omstreeks 1850
Staat van onderhoud:	goed. Het gebouw is een aantal jaren geleden geheel gerestaureerd. De kalkvoegen zijn geheel vervangen door een cementvoeg. In de kopgevel laten enkele voegen los. Waarschijnlijk is dit het gevolg van onjuiste verwijdering van kalkvoegen. Oude restanten van de kalkmortel zijn nog aanwezig of de voegen zijn niet diep genoeg uitgehakt. Ook bestaat het gevaar voor schade aan de gevelstenen omdat de cementvoeg harder is dan de gevelsteen. Tegen de langs gevel staat een vlier, geadviseerd wordt deze te verwijderen om schade te voorkomen.
Kwaliteiten:	zie redengevende omschrijving rijksmonument nr. 3144
Functie:	Object wordt gehuurd door een historische vereniging, en nog steeds gebruikt voor opslag van materialen. Er zijn geen veranderingen gepleegd aan het object.

Situatie gewenst / ambitie

Voor het Waterschap en anderen:

- Huidige kwaliteit en eenvoud van het element moet overeind blijven.
- Iets laten zien van het Waterschap. Bijvoorbeeld middels projecten of middels het gebouw zelf:
 - Informatievoorziening (bijvoorbeeld over ruimte voor de rivier) aan de dijk
 - Binnenkant zichtbaar maken, door middel van open maken luiken?

Kansen en bedreigingen

Het dijkstoelhuisje wordt momenteel voor niets verhuurd aan de historische vereniging van Olst. Het wordt gebruikt als opslagruimte, waarvoor de achterzijde met doorzichtige golfplaten bedekt is om het wind en waterdicht te houden. De historische vereniging is verantwoordelijk voor het klein onderhoud, het waterschap voor het grote onderhoud. De bouwkundige staat is redelijk tot goed. De ligging is vrij gunstig en door een lus in de weg goed bereikbaar. Er is voldoende plek voor auto's om te staan en voor een zitplaats is al gezorgd (picknicktafel). Het functioneert daardoor al als pleisterplaats voor dagjesmensen. Door het gemetselde voorkamertje is dit dijkstoelhuisje net even wat chiquer dan de andere aan deze dijk en krijgt deze aandacht ook door zijn markante ligging dicht aan de dijk.

Wij adviseren om geen verdere investeringen in dit dijkstoelhuisje te doen en de situatie zoals die nu is te handhaven. Door de ligging aan de lus krijgt het huisje zijn visuele aandacht. Voor een rust/eetplek is gezorgd en het huisje heeft ook zijn oorspronkelijke opslagfunctie behouden. De golfplaten tasten geenszins het open karakter van de achtergevels (houten planken) aan. Ook de 'huurder', de historische vereniging, is tevreden met dit onderkomen. Groot onderhoud is gezien de staat van onderhoud wel nodig, maar zal opgenomen zijn in een meerjaren onderhoudsplan. Derhalve is een

extra investering niet noodzakelijk. Ook hiervoor geldt dat het huisje als onderdeel van de serie opgenomen kan worden in een route of lespakket. Het informeren van mensen over het waterschap kan ook in de route of lespakket, maar daarvoor kan ook een andere, meer uitgebreide locatie gebruikt worden zoals het dijkstoelhuisje in Laag Zuthem of het bezoekers/educatief centrum bij het Ankersmitgemaal.

Investeringsniveau

0
0 - 5000 euro
5000 - 15.000 euro
15.000 - <

Stappenplan

(gezamenlijk plan van aanpak voor de dijkstoelhuisjes langs de IJsseldijk, zie nummer 42)

Plan van aanpak gemaal Van der Engelen van der Veen

Situatie nu

Ouderdom: 1936 zie gedenkplaat “eerste steen gelegd op 19 september 1936”
Staat van onderhoud: goed, motoren worden nog gereviseerd.
Kwaliteiten: zie redengevende omschrijving rijksmonument nr. 509333-IJMD. Het gemaal is in 1936 gebouwd ter vervanging van twee poldermolens. De molenkolk is nog goed te herkennen in het landschap.
Functie: gemaal is nog steeds in bedrijf.

Situatie gewenst / ambitie

Ambities voor het waterschap

- In het te maken Plan van Aanpak een paragraaf over erfgoed en communicatie opnemen (het Waterschap gaat zelfbewust met hun erfgoed om)

Ambities voor anderen:

- Doorzicht over het water en het landschap
- Op dit punt iets vertellen (middels een bordje?) over wat het Waterschap doet of over de geschiedenis van het element

Kansen en bedreigingen

Het Van Engelen–van der Veen gemaal is een zeer gaaf en waardevol gemaal, dat via rijkswege beschermd wordt (rijksmonument). Het is nog in functie als gemaal en zal dat (voorlopig) ook blijven. De keus om het restaureren en zelfs de verouderde motoren te reviseren is al gemaakt. Het gemaal ligt aan oud molengat en heeft door de glazen puien een bijna doorschijnend karakter. De staat van onderhoud is prima. Het is echt een ‘juweeltje’.

Wij adviseren om hier niet extra in te investeren, anders dan de keuzes die al gemaakt zijn (oa revisie van de motoren). Aangezien het gemaal in het gebied rond de nieuwe Hanzelijn ligt, bestaat de kans dat een bypass dwars over het gemaal komt te liggen, waardoor het zou moeten verdwijnen. Extra investeringen zijn dan verloren. Als de bypass het gemaal niet raakt, kan altijd nog gekeken worden hoe die plek meer recreatief gemaakt kan worden. Aanknopingspunten kan dan bijvoorbeeld zijn om het op de kaart te zetten als vissersplek (extra steiger). Ook de dijk die erlangs loopt wordt veelvuldig door fietsers gebruikt, dus een opname in een route is dan sterk aan te bevelen. Ook kan op die plaats een rust/eetplek gecreëerd worden in de vorm van een tafel of bank. Gezien de waarde van het

omringende landschap en het gemaal adviseren wij wel om daar geen gebruik te maken van standaard meubilair.

Het wijzigen van het gemaal is naar onze mening alleen aan de orde als het niet meer als gemaal functioneert. De verschijningsvorm staat het best toe om het voor een of ander te exploiteren.

Investeringsniveau

0
0 - 5000 euro
5000 - 15.000 euro
15.000 - <

Stappenplan

Stap 1: Erfgoed en communicatie in huidige plan verankeren

Activiteiten:

- Bekijken van het huidige plan door de bril van erfgoed; toevoegen paragraaf communicatie en erfgoed
- daarbij anticiperen op ontwikkelingen bypass

Resultaat:

Uitgewerkt plan voor dit gemaal

Verantwoordelijke

J. Goos

Kosten

Onderdeel van huidige planontwikkeling voor dit gemaal.

Stap 2: Publieksbereik versterken op deze locatie

Activiteiten:

- Verkennen van de recreatieve mogelijkheden in samenwerking met de gemeente.
- plan opstellen (meeliften met educatie/ informatieplan IJsseldelta)

Resultaat

Het waterschap heeft een overkoepelend plan voor educatie/ informatie/ publieksbereik in het gebied van de IJsseldelta, waarin de bijzondere objecten zijn opgenomen.

Verantwoordelijke:

J. Goos in overleg met W. Meuleman

(Kosten en financiering worden opgenomen in plan van aanpak informatievoorziening)

Plan van aanpak sluis Mandjeswaard (74)

Situatie nu

Ouderdom: Brugsluis gebouwd 1880, sluisdeuren 1924, brugsluis gerestaureerd in 1994
Staat van onderhoud: goed.
Kwaliteiten: zie redengevende omschrijving rijksmonument nr. 512060-KP45.
Functie: Object heeft nog zijn oorspronkelijke functie van brugsluis, ontwateringssluis en zorgt mede voor de ontwatering (waterhuishouding) van de Cock's polder.

Situatie gewenst / ambitie

Voor het Waterschap:

- Goed onderhouden (de sluis is NIET in eigendom)

Voor anderen:

- Informatievoorziening en eventueel bankje

Kansen en bedreigingen

Het object is in 1994 geheel gerestaureerd. Na 1994 zijn er geen grote onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. De staat van onderhoud is goed. De bovenzijden van de brug- en vleugelmuren zijn begroeid met mos. Aan de wegzijde groeit het gras hoog tegen buitenzijde van de vleugelmuren. Hierdoor zijn deze vleugelmuren en dus de sluis niet duidelijk te herkennen in het landschap. Goed bermonderhoud zal hier een oplossing voor zijn. De sluis ligt niet aan een veel befietste of bewandelde route. Die route ligt iets terug bij een pontje en een veerbel. Informatievoorzieningen dicht bij de sluis zijn daarom niet aan te bevelen.

Wij adviseren om mensen die gebruik maken van de nabij gelegen pont en veerbel op die plek te attenderen op deze sluis. Men kan dan zelf de keus maken om even een 'lusje' extra te lopen of te fietsen dat kan in de vorm van een bord (niet te groot en geen schreeuwende kleuren). Voor de sluis zelf adviseren wij een goede schoonmaakbeurt en bermonderhoud, zodat hij ook van een afstandje beter zichtbaar wordt. Het investeringsniveau voor deze sluis is laag, want een restauratie heeft al plaats gevonden.

Investeringsniveau

0
0 - 5000 euro
5000 - 15.000 euro
15.000 - <

Stappenplan

Stap 1: overleg over dit object met eigenaar

Activiteiten

- overleg met gemeente over mogelijkheden om deze plek verder te ontwikkelen (als onderdeel van educatie/ informatieplan IJsseldelta)
- afspraken maken met de gemeente over onderhoud (bijv. gemeente betaalt waterschap voor onderhoud)

Resultaat

Afspraken over goede zorg voor dit object

Verantwoordelijke

J. Goos

Kosten

-

Financiering

-

Plan van aanpak dijkstoelhuisje en 'zeedijk' Laag Zuthem

Naam of trefwoord van het object: Den Alerdinck (ofwel 'Zeedijk'), Raalte, Waterkering 1826: door bewoners van Den Alerdinck aangelegd om landgoed droog te houden. Speelt rol in waterhuishoudingsensemble.

Nummer: 147

Naam of trefwoord van het object: Zuthemerweg, Laag Zuthem, gemeente Raalte, Dijkstoelhuisje

Nummer: 43

Uit houten planken bestand gebouwtje. Dateert uit 1830.

Situatie nu

Dijkstoel

Ouderdom: gebouwd in de 19^e eeuw, omstreeks 1830.

Staat van onderhoud: goed. Reguliere onderhoudswerkzaamheden op korte termijn wel noodzakelijk.

Kwaliteiten: zie redengevende omschrijving gemeentelijk monument. Rechthoekige plattegrond, gevels verticale houtenplanken, zadeldak afgedekt met pannen, witte windveren.

Functie: opslag, echter niet meer door het waterschap.

Zeedijk

Ouderdom: aangelegd in 1826

Staat van onderhoud: voor zover waarneembaar goed

Kwaliteiten: waterkering nog goed zichtbaar in het landschap

Functie: landschapselement

Situatie gewenst / ambitie

Voor het Waterschap en anderen:

- Recreatiemogelijkheden verbeteren
- Verbeteren toegankelijkheid.
- Aanbieden van historische informatie.
- Dijkstoel als schuilplaats en uitkijk voor fietsers.
- Realiseren kunstwerk bij dijkstoel om de plek meer aandacht te geven

Kansen en bedreigingen

Deze dijkstoel heeft een schitterende ligging en verschijningsvorm om meer aandacht te krijgen. De ligging, aan een rustige weg, net buiten de bebouwde kom van Laag Zuthem en aan de nieuwe wetering, is bij uitstek geschikt om er een meer toeristische functie aan te geven. Dat kan op een aantal manieren die in investeringsniveau verschillen. Wanneer het waterschap kiest voor een lage investering kunnen de plek en het huisje geschikt gemaakt worden als pleister- annex schuilplaats voor wandelaars en fietsers. Tegelijkertijd kan hier door middel van vitrines of borden informatie verschaft worden over de streek. Er kan ook gekozen worden voor een meer toeristische functie, die zelfs geld opbrengt. Te denken valt aan seizoensgebonden verhuur (bv verkoop van ijs in de zomer) of het aanleggen van een steiger (bv in combinatie met verhuur van bootjes).

Voor deze functie zal het huisje aangepast moeten worden en wordt de investering hoger.

Voorwaarde daarbij is dat het doorzichtige karakter van het huisje behouden blijft, alsmede het sobere karakter (dus geen schreeuwende parasols, uithangborden ed). Wel kunnen de houten gevels opengemaakt worden door de planken tot deuren te maken. Als deze gesloten zijn, is het beeld weer hersteld. Het is een gemeentelijk monument. Dat houdt in dat voor plannen een monumentenvergunning aangevraagd moet worden.

Wij adviseren een keus te maken wat betreft nieuwe functie van dit dijkstoelhuisje. Nu is het alleen opslag, wat de plek een rommelige en onbelangrijke indruk geeft, terwijl het een plek is waar veel cultuurhistorische waarde te ervaren zijn (de zeedijk, de achter gelegen landgoederen, de weteringen etc). De investeringen hangen af van de keuze.

Investeringsniveau

Sterk afhankelijk van de gekozen functie

Stappenplan

Stap 1: interne organisatie en uitgangspunten	Stap 2: extern draagvlak	Stap 3: plan voor gebiedsontwikkeling
<p><u>Activiteiten</u> - intern organiseren van draagvlak en budget om deze plek/ deze objecten op te waarderen - randvoorwaarden en programma van eisen opstellen</p> <p><u>Resultaat</u> Gezamenlijk vastgestelde ambitie en draagvlak om verder te gaan.</p> <p><u>Verantwoordelijke:</u> H. Kars</p> <p><u>Kosten</u> -</p> <p><u>Financiering</u> -</p>	<p><u>Activiteiten</u> - gesprek met gemeente Raalte - coalities onderzoeken (VVV, bureau voor toerisme Salland, Plaatselijk Belang Laag Zuthem)</p> <p><u>Resultaat:</u> Draagvlak bij derden om deze plek nader te ontwikkelen</p> <p><u>Verantwoordelijke:</u> H. Kars</p> <p><u>Kosten:</u> -</p> <p><u>Financiering:</u> -</p>	<p><u>Activiteiten</u> - samen met gemeente en gemeenschap een visie voor het gebied ontwikkelen (rekening houdend met randvoorwaarden)</p> <p><u>Resultaat:</u> Plan voor ontwikkeling van de ze plek</p> <p><u>Verantwoordelijke:</u> H. Kars</p> <p><u>Kosten:</u> Op basis van de keuzes die gemaakt zijn en de mogelijke samenwerking met derden zal waterschap Groot Salland een bijdrage leveren aan het plan.</p> <p><u>Financiering:</u> DB stelt hiervoor tzt een budget vast.</p>

Plan van aanpak gemaal Ankersmit

Naam of trefwoord van het object:
gemaal Ankersmit
(naoorlogs gemaal),
Deventer
Nummer: 156

Situatie nu

Ouderdom: gebouwd in 1967

Staat van onderhoud: goed

Kwaliteiten: rechthoekig gebouw, kopgevels van metselwerk, langs gevels opgebouwd van aluminium glaspuien met betonkolommen en een bovenrand voorzien van fijn gedetailleerde damwandprofiel beplating, een segment is later dichtgezet met metselwerk en voorzien van het wapen van het waterschap.

Functie: gemaal in gebruik

Situatie gewenst / ambitie

Voor het Waterschap en voor anderen:

- Vaststellen van waarderingsvraag
- Geschikt maken voor educatie (werking van gemalen, stuwen, sluisen, keringen)

Kansen en bedreigingen

Het gemaal Ankersmit is niet alleen cultuur-en architectuurhistorisch van belang, maar het is ook voor het waterschap en het achtergelegen land een zeer belangrijk gemaal. De inrichting van het gebied rondom het gemaal en de architectuur zijn uitermate geschikt om daar een bezoekers/educatief centrum te maken. Het waterschap, dat educatie als belangrijk speerpunt heeft, kan zich daar op goede wijze mee profileren. Belangrijk is ook dat het omringende gebied (het havenkwartier en de naastgelegen silo) ook onderhevig zijn aan veel nieuwe impulsen. Zowel gemeente als industrieel erfgoed stichting van Deventer zijn er bezig om het gebied een levendig en cultureel karakter te geven. Het gemaal en bezoekers/educatief centrum zullen daar een belangrijke bijdrage aan kunnen leveren. Vanwege de waarde van de architectuur en omgeving is een zorgvuldig uitgedacht en vormgegeven ontwerp erg belangrijk. Dat kan een ingewikkeld proces zijn omdat aan veel aspecten gedacht moet worden zoals:

- voldoende parkeerruimte
- genoeg sanitaire voorzieningen
- een keuken/ pantry
- zitplaats met multimedia voorzieningen
- veiligheid
- klimaatvoorzieningen etc.

Wij adviseren om het gemaal Ankersmit tot 'icoon' te bombarderen en te investeren in een bovengenoemd centrum. Wanneer daar behoefte aan is kunnen wij een faciliterende rol hebben in het bepalen van de exacte waarde (welke elementen moeten behouden blijven?) en het begeleiden van het gehele proces van ontwerp tot vergunning. De hoogte van de investering is niet in concrete bedragen te vangen. Dat hangt sterk af van de ambitie van het ontwerp en de keuze van materialen. Wij adviseren vanwege de ruimtelijke kwaliteit en de waarde van het gemaal hier niet op te

bezuinigen. Als inspiratiebron (niet qua architectuur, maar als voorzieningen programma) kan het oude gemaal Mastenbroek dienen, waar ook een bezoekerscentrum gerealiseerd is.

Investeringsniveau

0
0 - 5000 euro
5000 - 15.000 euro
15.000 - <

Stappenplan

<p>Stap 1: Wat is de cultuurhistorische waarde van het gemaal?</p> <p><u>Activiteiten:</u> Waardestelling (laten) uitvoeren</p> <p><u>resultaat:</u> korte rapportage met daarin de cultuurhistorische waarde van het gebouw, plus aangegeven op welke manier er veranderingen aan het gebouw, met respect voor het bestaande, gerealiseerd kunnen worden.</p> <p><u>Verantwoordelijke:</u> Lift mee met plan van aanpak informatievoorziening: W. Meuleman</p> <p><u>Kosten:</u> ± €4500,-</p> <p><u>financiering:</u> Afdelingshoofd geeft goedkeuring voor financiering</p>	<p>Stap 2: Welke mogelijkheden zijn er om op deze plek educatie-activiteiten te realiseren?</p> <p><u>Activiteiten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ randvoorwaarden opstellen ▪ programma van eisen (wat kun/wil je hier laten zien? Wat voor activiteiten? Welke doelgroep?) ▪ educatieprogramma opstellen (bij voorkeur in samenwerking met scholen) <p><u>resultaat:</u> inzicht in de mogelijkheden om in gemaal Ankersmid educatieactiviteiten te ontplooiën. Lesprogramma's.</p> <p>(Kosten en financiering worden opgenomen in plan van aanpak informatievoorziening)</p>	<p>Stap 3: herinrichting Ankersmit en omgeving</p> <p><u>Activiteiten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Coalities sluiten met andere partijen over ontwikkeling van het gebied (gemeente Deventer, stichting industrieel erfgoed) ▪ Gezamenlijke planvorming <p><u>resultaat:</u> gezamenlijk plan voor herinrichting omgeving Ankersmit</p> <p><u>kosten:</u> PM</p> <p><u>financiering:</u> cofinancieren met andere partijen</p>
---	---	--

Plan van aanpak sluis Brinkweg (81)

Naam of trefwoord van het object: Sluis Brinkweg
Kampereiland, Kampen
Nummer: 81

Gemetselde afwateringsluis, tbv de waterhuishouding in de achtergelegen polder

Situatie nu

Ouderdom: gebouwd waarschijnlijk begin 19^e eeuw
Staat van onderhoud: redelijk/slecht, scheurvorming tpv de inlaat veroorzaakt door zettingen, herstellen van het voegwerk van delen van de vleugelmuren en fundering is noodzakelijk. Constructief onderzoek uit laten voeren is wenselijk.
Kwaliteit: bakstenen sluis met aflopende vleugelmuren, sluis schuif te openen met draaislinger, mechanisme gemonteerd op een staalprofielconstructie. De uitlaat zijde is nog goed herkenbaar, dit geldt niet voor de inlaat zijde.
Functie: Object is al jaren buitengebruik en is niet meer van belang voor de waterhuishouding in het poldergebied.

Kansen en bedreigingen

Het sluisje neemt op dit moment niet meer deel aan het waterbeheer in het poldergebied. De gemeente is eigenaar.

De ligging van de sluis is vrij gunstig. Er is voldoende plek om een zitplaats in te richten en informatie (informatiebord) te geven over het waterbeheer van het poldergebied.

De sluisconstructie is aan de inlaatzijde niet goed herkenbaar als waterbouwkundig object en heeft aan deze zijde zichtbare constructieve gebreken. Ook ontbreekt een duidelijke waterloop voor de inlaat van de sluis. De aanwezige sloot zal uitgediept kunnen worden. En de funderingconstructie van de sluis moet worden aangepast dat verdere zetting en scheurvorming wordt tegen gegaan.

Investeringsniveau

0
0 - 5000 euro
5000 - 15.000 euro
15.000 - <

Stappenplan

Stap 1. groot onderhoud plegen

Activiteiten

- Overleg met gemeente over onderhoud en financiering ervan
- Onderzoek naar fundering door constructeur
- Opstellen onderhoudsplan (inclusief uitgraven waterloop)
- Onderhoud uitvoeren

Resultaat

Goed onderhouden sluis

Verantwoordelijke

J. Goos

Kosten

-

Financiering

Onderdeel van reguliere onderhoudsbudgetten of via cofinanciering van de gemeente.

Stap 2. opnemen in educatie/ informatieplan IJsseldelta

Deze plek leent zich goed voor een toeristisch punt (zitplaats met informatiebord).

Activiteiten

- Opstellen educatie/ informatieplan voor IJsseldelta
- Voor dit object bepalen: welk verhaal kun je hier vertellen, aan wie, op welke manier?
- Bepalen welke investeringen je op deze plek moet doen

Resultaat

Het waterschap heeft een overkoepelend plan voor educatie/ informatie/ publieksbereik in de IJsseldelta, waarin de objecten in de IJsseldelta zijn opgenomen.

Verantwoordelijke

J. Goos in overleg met W. Meuleman

(Kosten en financiering worden opgenomen in plan van aanpak informatievoorziening)

Bijlage 1: Elementen per investeringscategorie

A.1 Ja wij investeren

	Type element	locatie	Num-mer	Opmerking	Eigenaar
1	Ensemble bestaande uit brug, brugwachtershuis en sluizen	Turfmarkt, Zwolle	8, 34 en 79	Het ensemble vormt een herkenbaar en waardevol element van het waterschap. Ook al is het waterschap geen eigenaar en/of beheerder van de brug en het brugwachtershuisje, vanwege de ligging ervan in een ensemble met de sluis, voelt het waterschap zich wel verantwoordelijk voor het geheel.	Brug en brugwachtershuisje zijn in eigendom bij de gemeente Zwolle. Sluizen in eigendom bij Groot Salland.
2	5 dijkpalen langs de IJssel	Zwolle – Kampen - Deventer	37, 38, 39, 40 en 41	Dijkpalen zijn kleine, historisch waardevolle elementen langs de dijk. Juist omdat er langs de IJssel meerdere dijkpalen aanwezig zijn, is het waardevolle om deze niet als losse elementen te behandelen, maar in 1x op te pakken.	Groot Salland
3	dijkstoelhuisje	IJsseldijk, Deventer	42		Groot Salland
4	dijkstoelhuisje	Zuthemerweg, Laag Zuthem	43		Groot Salland
5	dijkstoelhuisje	Jan Meesterweg, Wijhe	45		particulier
6	dijkstoelhuisje	Rijksstraatweg, Olst	46		Groot Salland
7	Gemaal	Noordwendigedijk, Kamperveen	57		Groot Salland
8	Gemaal	Kamperzeedijk, Genemuiden	59		Groot Salland
9	Loods, werf	Kanaalstraat Westzijde, Raalte	64		particulier
10	sluis	Mandjeswaardweg, Kampen	74		Gemeente Kampen
11	Ensemble bestaande uit sluis, dijkstoelhuisje en stuwen	Vechterweerd, Dalfsen	75, 86, 44		Groot Salland
12	Sluis	Buitenhaven, Genemuiden	76		Groot Salland is beheerder, gemeente Zwartewaterland eigenaar
13	Sluis	Maatgravenweg, Berkum	77		Groot Salland is beheerder, gemeente Zwolle is eigenaar
14	Sluis	Katerveerdijk, Zwolle	78		Groot Salland is beheerder, gemeente Zwolle eigenaar
15	Sluis (rademakerssluis)	Hasselterdijk, Zwolle	84		Groot Salland
16	Sluis (Gennegerzijl)	Zwolle	101		Groot Salland
17	Dijk (Stenendijk)	Hasselt	102	Zie opmerking historische dijken en	Groot Salland

				waterkeringen	
18	Sluisjes in Mandjeswaard (2)	Mandjeswaard, Kampen	103, 104		Groot Salland is beheerder, gemeente Kampen eigenaar
19	Sluis met klapbrug (Heerengrachtsluis)	Hasselt, Heerengracht/ Zwartewater	110		Groot Salland is beheerder, gemeente Zwartewaterland is eigenaar
20	Defensieloods	Nabij prinsensluis, Genemuiden	116		Groot Salland
21	Waterkering, stadsmuur	Kampen	127	Zie opmerking historische dijken en waterkeringen	Groot Salland is beheerder, gemeente Kampen eigenaar?
22	Stadspoort (3)	Kampen, Korenmarktpoort, Cellespoort en Broederpoort	128	Zie opmerking historische dijken en waterkeringen	Groot Salland is beheerder, gemeente Kampen eigenaar?
23	Dijk (Stouwdijk)	Zwolle, zalkerdijk - westenholte	131	Zie opmerking historische dijken en waterkeringen	
24	Dijkrestanten, diverse slapers met kolken	Kampereiland en Kamperveen	138	Zie opmerking historische dijken en waterkeringen	
25	Historische waterloop Noorddiep – de garste	Kampereiland	139	Zie opmerking historische waterlopen	
26	Historische waterloop Gelderse kade	Grens Overijssel, Gelderland	140	Zie opmerking historische waterlopen	Groot Salland
27	Historische waterloop: Trekvaart	IJsselmuiden	141	Zie opmerking historische waterlopen	Groot Salland
28	Historische waterloop: De reeve-celleswetering	Kampen – polder Dronthen	142	Zie opmerking historische waterlopen	Groot Salland
29	Kolken-dijkdoorbraken	Langs dijklichamen in hele gebied van WGS	143	Zie opmerking historische dijken en waterkeringen	
30	Flauwe taluds waterkeringen	Langs rand van voormalige zuiderzeedijk	144		Groot Salland
31	Waterkering 1826, Den Alerdinck		147		Onderdeel van landgoed Den Alerdinck
32	Historische waterloop: Voormalig koelwaterkanaal	Oude IJsselcentrale, Zwolle	152		Groot Salland
33	Dijk (Snippelingsdijk)	Deventer	154	Zie opmerking historische dijken en waterkeringen	
34	Gemaal (Ankersmit)		156		Groot Salland
35	Amerikaanse windmolen		157		Groot Salland

Historische waterlopen

Waterlopen met een interessante geschiedenis, nu (veelal) niet meer functioneel

De Garste, trekvaart IJsselmuiden-Zwolle, de Reeve-Celleswetering, voormalig koelwaterkanaal oude electriciteitscentrale Zwolle.

Een waterloop is volgens de gehanteerde methodiek moeilijker in te delen in een categorie. Voorstel: Historische waterlopen op kaart als aandachtsgebied aangeven. Bij gebiedsontwikkeling is het van belang de geschiedenis van de waterloop onder de aandacht te brengen.

Historische dijken en waterkeringen

Het betreft dijken en waterkeringen die niet meer functioneel zijn, maar wel herkenbaar in het landschap aanwezig zijn, o.a. stouwdijk, Deventerdijk, Zwartendijk, Kampereiland, Gelderse Kade, Snippelingsdijk

Opmerking: Voor alle niet meer functionerende dijken en waterkeringen geldt: het Waterschap voelt zich op historische gronden verantwoordelijk, maar niet meer in praktische en financiële zin. Het

Waterschap vervult een actieve rol bij het onder de aandacht brengen van de waarde van deze elementen bij de huidige eigenaren.

A.2 Soms

	Type element	locatie	Nummer	Eigenaar
1	gemaal	Oudedijk, Kampen	53	Groot Salland
2	gemaal	Dekkersland, Staphorst	55	Groot Salland
3	Gemaal Streukelerzijl	Gennerdijk, Zwartwaterland	58	Groot Salland
4	gemaal	Slangenweg, Zwartewaterland	60	Groot Salland
5	sluis	Brinkweg, Kampen	81	Gemeente Kampen
6	sluis	Frieseweg, Kampen	82	Provincie Overijssel
7	Sluis	Kamperzeedijk	83	Groot Salland
8	Gemaal Bernhard	Deventer, Bernhardsluis	98	Groot Salland
9	Doornsesluis	Polder Dronthen	119	Groot Salland
10	Dronther Overlaat	Polder Dronthen	120	Groot Salland is beheerder, eigendom is particulier
11	Hartoggemalen	Kampen, Kampereiland (diverse plaatsen)	121	Groot Salland
12	Gemaal Nieuw- Lutterzijl	Kamperzeedijk	122	Groot Salland
13	Stadspoort Broederpoort	Kampen	129	Gemeente Kampen is eigenaar
14	Stadspoort Cellespoort	Kampen	130	Gemeente Kampen is eigenaar
15	Balgstuw	Kampen, Ramspol	132	Groot Salland
16	De Uitvliet	Zalkerbroek	136	Groot Salland
17	Gemaal Rietberg		155	Groot Salland
18	Gemaal (drijvend)	Drijvend gemaal bij de Soestwetering	126	Groot Salland

A.3 Als 't moet

	Type element	locatie	Nummer	Eigenaar
1	sluis	De La Sabonierekade, Kampen	80	Groot Salland is beheerder, gemeente Kampen is eigenaar
2	Sluis Cellemuider (groot)	Genemuider	114	Groot Salland is beheerder, gemeente Zwartwaterland is eigenaar
3	Sluis de Ketting	Genemuider	115	Groot Salland
4	defensieloods	Bij Gennegersluis, Genne	118	Groot Salland
5	Stuwen (diverse)	Overijssels kanaal	133	Groot Salland
6	"aquaduct"	Kamperveen	157	Groot Salland

A.4 Kans

	Type element	locatie	Nummer	Eigenaar
1	Bruggen	Zonnenbergerdijk, Spekschatenweg, Kanaaldijk, Rozendaalseweg Raalte	6, 7, 13, 14 en 99	Gemeente Raalte
2	Brug	Het Nijenhuis, Olst-Wijhe	16	Onderdeel van landgoed Het Nijenhuis
3	Brug	Het Nijenhuis, Olst-Wijhe	17	Onderdeel van landgoed Het Nijenhuis
4	Brug	Spanjaardsdijk, Deventer	19	Gemeente Deventer
5	Gemaal	Flevoweg, Kampen	51	particulier
6	Ijssellinie	Tussen Deventer en Olst	97	

A.5 Niet

	Type element	locatie	Nummer	Eigenaar
1	Brug	Kampen	2	Gemeente Kampen
2	Brug	Zwolle	5	Gemeente Zwolle
3	Brug	Ommen	9	Landgoed Vilsteren
4	Brug	Dalfsen	10	Landhuis Rechteren
5	Brug	Zwolle	11	Landgoed Windesheim
6	Brug	Raalte	15	buitenplaats Schoonheten
7	Brug	Olst-Wijhe	18	Landgoed Nijenhuis
8	Brug	Dalfsen	20	Buitenplaats Leemcule
9	Brug	Dalfsen	21	Landgoed De Horte
10	Brug	Dalfsen	22	
11	Brug	Zwolle	27	Gemeente Zwolle
12	Brug	Zwolle	30	Gemeente Zwolle
13	Brug	Zwolle	31	Landgoed Windesheim
14	Brug	Diepenveen	96	Gemeente Deventer
15	Sluis (3)	Kampereiland	105	Gemeente Kampen
16	Defensieloods	Doornsesluis	117	Particulier
17	Gemaal Rambonnet	Kamperzeedijk - Koekkoekspolder	123	particulier
18	Defensiewerk, Vechtdijken	Bij zijlolk en langenholve	146	Gemeente
19	Boerderij de seiner	Kampen, Kamperveen	149	particulier
20	noordwendigerdijk		158	Gemeente

Bijlage 2: Voorstel clustering elementen

Ensemble Turfmarkt Zwolle

Complex bestaande uit brug, keersluis en brugwachtershuisje

Categorie: ja, investeren

Nummers: 8, 34 en 79

Opmerking: Het ensemble vormt een herkenbaar en waardevol element van het waterschap. Ook al is het waterschap geen eigenaar en/of beheerder van de brug en het brugwachtershuisje, vanwege de ligging ervan in een ensemble met de sluis, voelt het waterschap zich wel verantwoordelijk voor het geheel.

Ensemble Vechterweerd

Complex bestaande uit sluis, stuwen, dijkstoelhuisje

Categorie: ja, investeren

Nummers: 44, 75 en 86

Ensemble Katerveer Zwolle

Complex bestaande uit 2 sluizen, bruggen, kades (alleen de sluizen zijn hier genummerd)

Categorie: ja, investeren

Nummer: 78

Dijkpalen langs de IJssel

Een serie dijkpalen die van oudsher de eigendomssituatie langs de IJssel markeren.

Categorie: ja, investeren

Nummers: 37, 38(?), 39, 40, 41

Opmerking: Dijkpalen zijn kleine, historisch waardevolle elementen langs de dijk. Juist omdat er langs de IJssel meerdere dijkpalen aanwezig zijn, is het waardevol om deze niet als losse elementen te behandelen maar als één geheel, waardoor in alle dijkpalen geïnvesteerd kan worden.

Bruggen over het Overijssels Kanaal

Categorie: kans

Nummers: 6, 7, 13, 19 en 99

Opmerking: Kanaal is belangrijk element voor het waterschap. De bruggen zelf vormen geen onderdeel van het takenpakket van het waterschap, maar in relatie tot het kanaal, vormen ze wel een herkenbare serie elementen.

Bijlage 3: mogelijkheden voor subsidie

Deze bijlage biedt een overzicht van subsidieregelingen, waar waterschappen een beroep op zouden kunnen doen. Elke subsidieregeling wordt kort toegelicht, ook worden de websites vermeld waar verdere informatie is opgenomen. (Uit: Handreiking watererfgoed, Het Oversticht 2005).

Europese en nationale regelingen

Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten

Het *Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten* (Brim) richt zich op instandhouding van beschermde monumenten. Onder instandhouding wordt verstaan de onderhoudswerkzaamheden aan een beschermd monument alsmede werkzaamheden die het normale onderhoud te boven gaan en die voor het herstel van het monument noodzakelijk zijn. Door monumenteigenaren financieel te ondersteunen wordt planmatig en goed onderhoud van monumenten gestimuleerd, waarbij slechts incidenteel een noodzakelijke restauratie voorkomt. Het Brim kent zo min mogelijk verschillende categorieën monumenten en subsidiepercentages en een directe relatie tussen aanvrager en verlener van financiële steun. Om de aanvraagprocedure over zo min mogelijk schijven te laten verlopen, is de rol van gemeenten en provincies bij de subsidieverlening vervallen.

www.racm.nl

Regeling rijkssubsidiëring wegwerken restauratieachterstand 2007 en 2008

Om de restauratieachterstand in de monumentenzorg weg te werken vóór eind 2010, heeft het kabinet 140 miljoen euro beschikbaar gesteld. Via de *Regeling rijkssubsidiëring wegwerken restauratieachterstand 2007 en 2008* (Rrwr 2007 en Rrwr 2008) kunnen restauratiesubsidies worden aangevraagd voor respectievelijk grootschalige en kleinschalige restauraties.

www.racm.nl

Regeling projectsubsidies Belvédère

Deze regeling is een belangrijk instrument om het Belvédèrebeleid te stimuleren. Het geldt voor projecten op het snijvlak van cultuurhistorie en ruimtelijke ontwikkeling. Subsidie is mogelijk voor lokale projecten en kennisprojecten. De subsidieregeling is van kracht tot en met 31 december 2009.

www.archfonds.nl

Regeling projectsubsidies architectuur

Het stimuleringsfonds voor Architectuur is het landelijke subsidieloket voor projecten op het gebied van architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur, interieurarchitectuur en aanverwante disciplines. Naast de Belvédèreregeling verstrekt het Stimuleringsfonds projectsubsidies architectuur.

www.archfonds.nl

Interreg

Interreg is een door de Europese Unie ingesteld programma. Doel is het stimuleren van een harmonisch en duurzame ontwikkeling van de ruimte in de Europese landen waarbij kwaliteitsverbetering dient plaats te vinden. Jaarlijks worden Europese subsidies verleend aan creatieve, vernieuwende ideeën en projecten op het gebied van Europese ruimtelijke ontwikkeling. De provincie Gelderland heeft samen met Duitse partners geparticipeerd in een Interregproject dat o.a. subsidie beschikbaar stelt voor het herstellen van monumenten.

Meer informatie, waaronder voorbeeldprojecten:

www.vrom.nl

www.interregnorthsea.org

www.senternovem.nl

Provinciale regelingen

Restauratieachterstanden Rijksmonumenten Overijssel

De provincie Overijssel financiert mee aan het restaureren van monumenten, die in aanmerking komen voor subsidie vanuit de Rrwr.

Provinciaal Meerjarenprogramma/ Investeringsbudget Landelijk Gebied

Provincies ontvangen van het Rijk een budget voor investeringen in het landelijk gebied (ILG). Provincies kunnen hiermee de rijksdoelen en provinciale doelen voor het landelijk gebied realiseren.

Behoud en versterking van kwaliteit van cultuurlandschap, is zo'n doel. Provincies hebben de subsidieregeling die gekoppeld is aan het provinciaal meerjarenprogramma op een eigen manier ingevuld. Meer informatie daarover is te vinden bij de provincies.

Aanverwante regelingen, fondsen en/of organisaties

BOEi: investeringen herbestemming industrieel erfgoed

De Nationale Maatschappij tot Behoud, Ontwikkeling en Exploitatie van Industrieel Erfgoed (BOEi) wil waardevolle industriële monumenten duurzaam behouden door een nieuwe functie te vinden en deze eventueel te exploiteren en beheren.

Herbestemming kan ook in de vorm van een publiek-private samenwerking (PPS). BOEi is deskundig op het gebied van herbestemming van industriële monumenten: BOEi zorgt voor nieuw gebruik en nieuwe gebruikers van monumenten. Restauraties en herbestemming wordt gefinancierd uit gestort aandelenkapitaal, laagrentende en marktconforme leningen, subsidies en éénmalige bijdragen.

www.boei.nl

Gemeenten

Gemeenten hebben veelal subsidies voor het instandhouden of restaureren van gemeentelijke monumenten.

Kunst en ruimtelijke ordening (SKOR)

Deze stichting is een landelijke opererende organisatie die de taak heeft om bijzondere beeldende kunstprojecten te realiseren bijvoorbeeld op het gebied van onderwijs, ruimtelijke ordening en infrastructuur. Een financiële bijdrage is alleen mogelijk wanneer SKOR inhoudelijk en/of organisatorisch betrokken is.

www.skor.nl

Prins Bernhard Cultuurfonds

Het Prins Bernhard Cultuurfonds investeert in cultuur en natuurbehoud door middel van subsidies, beurzen, opdrachten en prijzen. Het Cultuurfonds bestaat uit een landelijk bureau en vijftien afdelingen: één in elke provincie en in de steden Amsterdam, Den Haag en Rotterdam. Een subsidieverzoek wordt óf door het centrale Prins Bernhard Cultuurfonds óf door een van de afdelingen behandeld. Projecten van landelijk belang en projecten in het buitenland worden door het landelijk bureau behandeld. De 15 afdelingen behandelen projecten van plaatselijk, regionaal of provinciaal belang.

www.cultuurfonds.nl

VSBfonds

Dit fonds steunt initiatieven op een breed maatschappelijk gebied. Vaak gaat het om projecten die een bijdrage leveren aan een leefbare samenleving. Het fonds steunt o.a. projecten op het gebied van behoud van cultureel erfgoed, projecten die de kwaliteit of diversiteit van culturele uitingen bevorderen, die gericht zijn op landschapsbehoud of natuur- en milieueducatie.

www.vsbfonds.nl

Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij

Deze organisatie heeft als doelstelling een positieve bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de leefomgeving. Organisaties kunnen KNHM vragen te participeren in het project. Speciale aandacht is er voor de thema's water en dynamisch platteland.

www.knhm.nl

Colofon

Titel: Zorg voor Watererfgoed Waterschap Groot Salland

Opdrachtgever: Waterschap Groot Salland, de heer R. Hospes

Projectnummer: 090318.001.01

Samenstelling: Tamara Ekamper en Linda de Haan

Projectleider: Tamara Ekamper

Projectgroep: Guus van den Berg
Johan Goos
Lammert Halfwerk
René Hospes
Jaap Tijs

Met dank aan: Mense Selles

Datum: 11 november 2008